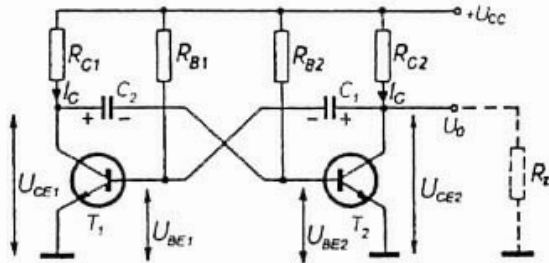

Klopné obvody

vyznačují se tím že ve většině případů mají dva ustálené stavy výstupů (sepnuto a rozepnuto). Obvykle obsahují dva spínací prvky zapojené tak, aby byl vždy jeden z nich sepnutý. Ze stejnosměrného napětí jsou schopny vyrobit impulsy různé délky a frekvence.

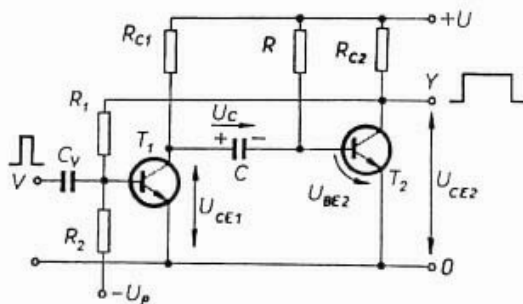
astabilní (multivibrátor) – (nestabilní) samovolně se rozkmitá po přiložení napájecího napětí.

- Po připojení napájecího napětí U_{CC} se jeden z tranzistorů uvede do vodivého stav. (např. T_1)
  - Napětí U_{CE1} je téměř nulové, kladný pól kondenzátoru C_2 se připojí k zemi a na bázi T_2 se objeví záporný náboj z kondenzátoru C_2 .
  - E_{CE2} se zvětší na hodnotu blízkou U_{CC} . V tuto chvíli je T_1 otevřen, T_2 uzavřen s U_{CE} .
  - C_2 se začne vybíjet přes R_{B2} a napětí U_{BE2} se zmenšuje.
- Jakmile se U_{BE2} dostane na kladnou hodnotu, začne se U_{CE2} zmenšovat až klesne téměř na nulu, C_1 je tím zapojen mezi bázi T_1 a zem a svým nábojem, který je vůči napětí báze záporný, uzavře tranzistor T_1 .
- Napětí na kolektoru T_1 se zvětší na velikost blízkou U_{CC} . Multivibrátor se překloupil do druhého stavu, kdy je T_2 otevřen a T_1 uzavřen a U_{CE2} je téměř nulové
- Doba, po kterou je multivibrátor v jenom či druhém stavu závisí na velikost C_1 a R_{B1} a C_2 a R_{B2} .

Využívá se k získání obdélníkových impulsů, volbou jednotlivých součástek v obvodu lze nastavit kmitočet impulsů a jejich délku.

monostabilní (MKO) – vnějším impulsem se KO krátkodobě překloupí do druhého stavu, jinak v klidu setrvává ve stavu prvním.

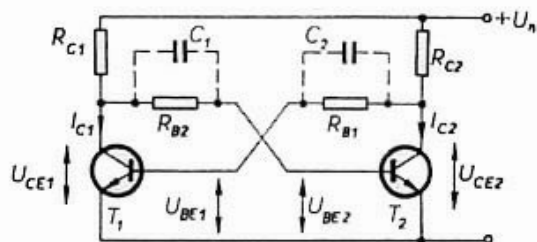

- Po připojení napájecího napětí je báze tranzistoru T_2 napájena ze zdroje napětí přes rezistor R , tranzistor T_2 je otevřen a na výstupu je nulové napětí.
  - Pomocné napětí U_p je záporné a dělič z rezistorů je R_1 a R_2 je nastaven tak, aby napětí na bázi T_1 bylo záporné a tranzistor T_1 je uzavřený.
  - Na kondenzátoru C naměříme takovou polaritu jaká je vyznačena ve schématu.
- Přes vazební kondenzátor C_v přivedeme na bázi tranzistoru T_1 krátký kladný impuls s dostatečnou amplitudou a otevře se tranzistor T_1 .
  - Kondenzátor C se svým kladně nabitým polem připojí přes sepnutý přechod C-E k zemi, jeho záporný náboj se objeví na bázi tranzistoru T_2 a ten se uzavře.
- Na kolektoru tranzistoru T_2 se objeví kladné napětí, jehož velikost je dána děličem z rezistorů R_C , R_1 a R_2 . V tomto stavu zůstává MKO i po odeznění impulsu, protože napětí báze zůstává ještě kladné, napětí na výstupu se totiž zvýšilo tak, že při nezměněném pomocném záporném napětí U_p je na uzlu děliče R_1 , R_2 (báze T_1) kladné napětí.
- Kondenzátor C se nabíjí přes odpor R na opačnou polaritu. Jakmile napětí na bázi T_2 přejde do kladných hodnot, tento tranzistor se otevře a na výstupu je nulové napětí. Napětí na bázi T_1 nabude záporné hodnoty a dostává se tak do výchozího stavu.

MKO se využívá se k získání obdélníkových impulsů, volbou jednotlivých součástek lze nastavit kmitočet a délku impulsů.

Lze použít jako dělič kmitočtu nebo časový spínač.

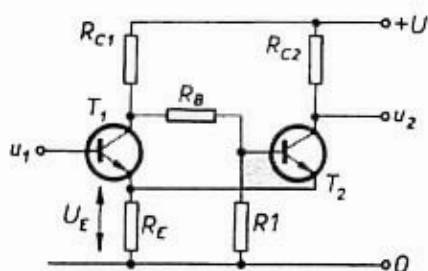
bistabilní (BKO) – má dva stavy a v každém z nich setrvává do příchodu dalšího vstupního impulsu, který způsobí překlopení do druhého stabilního stavu.

- Když za tohoto stavu přivedeme na bázi tranzistoru T_1 krátký záporný impuls, přestane téci proud I_{B1} a tranzistor T_1 se uzavře.
  - Na kolektoru tranzistoru T_1 je napětí U_{CE1} , které se blíží U_n a přes rezistor R_{B2} je připojena báze tranzistoru T_2 , začne protékat proud I_{B2} .
  - Tím se tranzistor T_2 otevře a v tomto stavu zůstává i když záporný impuls odezněl.
  - Překlopení způsobí kladný impuls na bázi uzavřeného tranzistoru nebo záporný impuls na bázi otevřeného tranzistoru. Pokud impulsy mění svoji polaritu, pak mohou být přiváděny do jednoho bodu a s každým impulsem bude obvod měnit svůj stav.

Kondenzátory v zapojení nejsou nutné, pouze urychlují překlopení a výstupní signál má strmější průběh. V praxi se BKO používá jako dělič dvěma v čítači.

Schmittův klopný obvod – v překlopeném stavu vydrží jen po dobu trvání vstupního impulsu. U tohoto KO

se využívá hystereze, která zajišťuje že k návratu do výchozího stavu dojde při výrazně nižší úrovni vstupního signálu, než jaká je zapotřebí k jeho překlopení.

Používá se jako tvarovač pro přeměnu různých průběhů signálů na obdélníkové impulsy, k indikaci překročení napěťových úrovní atd.

Použitá literatura:

[1] Jiří Peček; Elektronika v kostce, 2002